ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1952

Vyhlásené: 18.11.1952 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

70.

Nariadenie ministra spravodlivosti

zo dňa 18. novembra 1952,

ktorým sa vykonáva zákon o sociálnoprávnej ochrane mládeže.

Minister spravodlivosti nariaďuje po dohode so zúčastnenými ministrami podľa § 27 zákona č. 69/1952 Sb., o sociálnoprávnej ochrane mládeže:

Prvá časť.
Úlohy úradovní ochrany mládeže.

Prvý oddiel.
Všeobecné ustanovenia.

§ 1.

O sociálnoprávnu ochranu mládeže sa starajú úradovne ochrany mládeže (ďalej len „úradovne“) najmä vykonávaním hromadného poručenstva a opatrovanstva, zabezpečovaním osobitnej ochrany deťom, ktoré nie sú v starostlivosti rodičov, a poradnou a pomocnou činnosťou.

§ 2.

(1) Úlohy úradovne plní pracovný kolektív, ktorý tvoria hromadní poručníci, sociálne pracovnice, dôverníci ochrany mládeže a ostatní spolupracovníci; vedúcim úradovne je zpravidla hromadný poručník.

(2) Všetci členovia pracovného kolektívu úradovne sa usilujú o plnenie sverených im úloh obetavým plnením všetkých svojich povinností v uvedomelej pracovnej disciplíne a v súdružskej spolupráci.

§ 3.

(1) Za riadne plnenie všetkých úloh úradovne je jej vedúci osobne zodpovedný.

(2) Vedúci úradovne vedie a organizuje jej činnosť tak, aby bola čo najúčelnejšia a najhospodárnejšia. Účelnou organizáciou práce a voľbou vhodných pracovných metód zabezpečuje, aby úradovňa bola vždy pohotová urobiť všetko, čo je potrebné na to, aby dieťa bolo zúčastnené na všetkých štátom zaručených možnostiach svojho plného telesného i duševného rozvoja.

§ 4.

Vedúci úradovne sa vo svojej vedúcej a organizačnej činnosti opiera o iniciatívu a kontrolu pracujúceho ľudu a o súdružskú pomoc svojich spolupracovníkov.

§ 5.

(1) Vedúci úradovne podnecuje iniciatívu so strany ľudu a zabezpečuje účinnú kontrolu ľudom predovšetkým tým, že v súčinnosti s národnými výbormi a dobrovoľnými organizáciami verejnosť soznamuje ako s úlohami sociálnoprávnej ochrany mládeže, tak s povinnosťami a právami rodičov a iných zákonných zástupcov maloletých.

(2) Včasné a riadne plnenie úloh úradovne zabezpečuje jej vedúci najmä aj stálym stykom členov pracovného kolektívu úradovne s národnými výbormi, so školami a s ústavmi a zariadeniami starajúcimi sa o výchovu a zdravie dieťaťa, ako i s dobrovoľnými organizáciami starajúcimi sa o deti alebo mládež sdružujúcimi, najmä so sdruženiami rodičov a priateľov školy, Československým sväzom mládeže a jeho pionierskou organizáciou.

§ 6.

V záujme neustáleho zdokonaľovania práce úradovne podporuje jej vedúci aj iniciatívu svojich spolupracovníkov a zabezpečuje vzájomnú výmenu ich poznatkov a skúseností. Na ten účel svoláva pravidelne pracovné porady hromadných poručníkov, sociálnych pracovníc a dôverníkov ochrany mládeže a zúčastňuje sa s nimi na poradách kolektívov úradovní, svolaných krajskou súdnou správou.

§ 7.

V rámci kolektívnej práce na plnení všetkých úloh úradovne náleží hromadnému poručníkovi predovšetkým výkon hromadného poručenstva a opatrovanstva a činnosť poradná a pomocná v právnych veciach; sociálne pracovnice podporujú hromadného poručníka najmä znalosťami sociálnych pomerov, v ktorých žijú deti im sverené, a rodín, v ktorých deti majú byť umiestené, a poskytujú radu a pomoc na poli sociálnej starostlivosti; dôverníci ochrany mládeže napomáhajú k úspešnej činnosti úradovne najmä svojimi životnými skúsenosťami a znalosťou miestnych pomerov, ako i radou a pomocou vo svojom okolí.

§ 8.

(1) Hromadný poručník složí do rúk predsedu ľudového súdu sľub, že bude riadne plniť úlohy uložené mu právnymi predpismi, najmä že sa bude riadne starať o telesný a duševný rozvoj detí jemu sverených, najmä o ich výchovu a výživu, aby boly náležite pripravené prispievať svojou prácou, podľa svojich schopností a náklonností, k prospechu spoločnosti, ďalej že bude svojich poručencov a opatrovancov riadne zastupovať, že bude ich majetok spravovať so starostlivosťou riadneho hospodára a dbať pritom na pokyny súdu.

(2) Po složení sľubu vydá súd hromadnému poručníkovi úradný preukaz.

§ 9.

(1) Dôverníkov ochrany mládeže ustanovuje v potrebnom počte vedúci úradovne z osôb, ktoré podľa návrhov miestnych národných výborov odporučí okresný národný výbor. Národné výbory prejednajú svoje návrhy s dotknutými složkami, najmä s výbormi žien.

(2) Dôverníkmi môžu byť len osoby občiansky bezúhonné, oddané ľudovodemokratickému zriadeniu, ktorých osobné vlastnosti, životné skúsenosti a záujem o blaho dieťaťa sú zárukou, že budú svedomitými a nestrannými pomocníkmi v plnení úloh ochrany mládeže.

(3) Pre nárok dôverníka na náhradu hotových výdavkov a ušlej odmeny za prácu (ušlého zárobku) použijú sa obdobne predpisy o náhradách prislúchajúcich sudcom z ľudu.

Druhý oddiel.
Hromadné poručenstvo a opatrovanstvo.

§ 10.

Hromadný poručník sa stará o svojich poručencov a ich majetok namiesto ich rodičov. Pritom má rovnaké povinnosti a rovnaké práva ako poručník ustanovený súdom.

§ 11.

(1) Pri dozore nad činnosťou poručníkov a opatrovníkov maloletých je hromadný poručník poručenskému (opatrovanskému) súdu nápomocný najmä tým, že vedie ostatných poručníkov (opatrovníkov) kontrolou ich činnosti, radou, poučením a presvedčovaním k tomu, aby nikdy nezanedbali žiadne svoje povinnosti a nikdy nezneužili svoje práva.

(2) Hromadný poručník môže občas ostatných poručníkov (opatrovníkov) aj pozvať na spoločnú schôdzku s členmi pracovného kolektívu úradovne. Na schôdzke budú poručníci (opatrovníci) soznamovaní so svojimi časovými úlohami, upozorňovaní na zistené nedostatky a závady a ukáže sa im, ako možno ich odstrániť a ako sa im možno v budúcnosti vyvarovať. Vzájomnou výmenou názorov a skúseností budú poručníci (opatrovníci) spoľahlivo vedení k stále dokonalejšej činnosti pre blaho svojich chránencov.

§ 12.

(1) Hromadný poručník sa svedomite stará o to, aby jeho poručenci dostali všetko, čo potrebujú pre svoj zdarný telesný a duševný rozvoj.

(2) Hromadný poručník sa stará najmä o to, aby bola zaručená riadna výchova jeho poručencov na uvedomelých občanov republiky, pripravených prispievať svojou prácou k prospechu spoločnosti, a aby žiadne z týchto detí neutrpelo ujmu na svojich právach.

(3) V starostlivosti o zdravie dieťaťa opiera sa hromadný poručník o pomoc pracovníkov ústavu národného zdravia a potrebné opatrenia robí po dohode s týmto ústavom.

§ 13.

(1) Hromadný poručník dbá pozorne aj na to, aby bolo rovnako dokonale ako o jeho poručencov postarané i o deti, o ktoré sa stará iný poručník. To platí primerane i o deťoch v starostlivosti rodičov, najmä ak sa rozhoduje, ktorému z rodičov sa má dieťa sveriť, ako aj o maloletých v starostlivosti opatrovníka.

(2) Ak zistí hromadný poručník v činnosti zákonného zástupcu dieťaťa nedostatky alebo závady, pôsobí na urobenie nápravy radou a pomocou a sleduje, či sa dbá na jeho pokyny.

(3) Ak sa ukáže, že zákonný zástupca nedbá na dané mu pokyny, alebo ak zistí hromadný poručník závažný poklesok zákonného zástupcu, podá ihneď súdu správu s vhodným návrhom.

§ 14.

Hromadný poručník vykonáva aj práva a povinnosti zákonného zástupcu, ktoré súd prenesie na úradovňu, ako aj úlohy, ktorými je úradovňa poverená, keď ju súd ustanoví za opatrovníka maloletého pre úkon.

§ 15.

(1) Ak zistí hromadný poručník, že niektorý maloletý nemá zákonného zástupcu, oznámi to ihneď súdu.

(2) Okrem toho hromadný poručník bezodkladne vhodným spôsobom vyšetrí všetky skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pre ustanovenie zákonného zástupcu, a výsledok vyšetrenia oznámi súdu.

§ 16.

Ak bude potrebný úkon poručníka alebo opatrovníka ešte predtým, než sa poručenstva alebo opatrovanstva ujmú, vykoná ho hromadný poručník.

Tretí oddiel.
Ochrana detí, ktoré nie sú v starostlivosti rodičov.

§ 17.

(1) Ak treba dieťa umiestiť do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov, už či preto, že dieťa rodičov stratilo, alebo preto, že nie je oň u rodičov dostatočne postarané, podá o tom hromadný poručník ihneď súdu zprávu.

(2) Zároveň hromadný poručník zistí, aké sú možnosti umiestenia dieťaťa, upovedomí o tom súd a oznámi, do akej starostlivosti a poprípade komu odporúča dieťa sveriť a z akých dôvodov.

§ 18.

(1) Ak treba dieťa do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov umiestiť bezodkladne, najmä preto, že o dieťa sa nikto nestará, alebo ak je vývoj dieťaťa na doterajšom mieste vážne ohrozený, zistí hromadný poručník, kde možno dieťa umiestiť ihneď, a umiesti ho tam sám.

(2) O takom umiestení podá hromadný poručník ihneď súdu zprávu a zároveň požiada o schválenie tohto opatrenia.

§ 19.

O tom, v starostlivosti koho bude dieťa umiestené, rozhoduje výlučne záujem dieťaťa.

§ 20.

Aby bolo zabezpečené také umiestenie dieťaťa v kolektívnej starostlivosti, ktoré je preň najvýhodnejšie, a aby bolo možno umiestenie dieťaťa urobiť bezodkladne, postará sa úradovňa, aby mala neustále prehľad o všetkých detských zdravotníckych ústavoch, domovoch a ostatných výchovných zariadeniach, ako aj o ich určení a o predpisoch upravujúcich prijímanie detí do týchto zariadení.

§ 21.

V záujme výberu rodiny vhodnej pre umiestenie dieťaťa vykonáva úradovňa vyšetrenie, či osoby, ktoré si prajú dieťa prijať do svojej starostlivosti, poskytujú záruku, že dieťa bude u nich vychované k láske k ľudovodemokratickému štátu, či môžu dieťaťu poskytnúť prostredie priaznivé so všetkých stránok pre jeho rozvoj a či sú na to ochotné z náklonnosti a nesebeckej lásky a nesledujú pritom vedľajšie ciele, ktoré by boly v rozpore so záujmom dieťaťa.

§ 22.

Osoby, ktoré prijímajú dieťa do svojej starostlivosti, zaväzujú sa tým voči dieťaťu i spoločnosti, že sa budú o telesný a duševný rozvoj dieťaťa starať rovnako, ako sa starajú svedomití rodičia o svoje vlastné dieťa.

§ 23.

(1) Hromadný poručník sleduje najmä aj to, ako sa dieťa umiestené v starostlivosti rodiny, sžíva s novým prostredím a či jeho zdarný vývoj nie je nikým narušovaný.

(2) Ak zistí hromadný poručník v starostlivosti o dieťa nedostatky alebo závady, pôsobí vhodne na urobenie nápravy, a ak to nestačí, podá ihneď súdu zprávu, s vhodným návrhom.

Štvrtý oddiel.
Poradná a pomocná činnosť.

§ 24.

V trvalej snahe o neustále prehlbovanie ochrany mládeže a zlepšovanie svojej vlastnej práce venujú všetci členovia pracovného kolektívu úradovne bedlivú pozornosť všetkým podnetom, dotazom a žiadostiam. Vybavujú ich bezodkladne, ochotne a svedomite, a snažia sa, aby žiadatelia boli o správnosti vybavenia presvedčení, i keď sa ich žiadosti nevyhovelo.

§ 25.

(1) Radou a pomocou napomáhajú členovia pracovného kolektívu úradovne i zdarnému výkonu rodičovskej moci, a to predovšetkým vo veciach výživy a výchovy detí.

(2) Rodičom, poručníkom a opatrovníkom sú pracovníci úradovne nápomocní v styku so súdmi, národnými výbormi a orgánmi štátnej správy. Informujú zákonných zástupcov detí o možnostiach umiestenia dieťaťa v ozdravovni, v zariadení zotavovacej starostlivosti, v ústavoch a zariadeniach výchovných, ošetrovacích alebo liečebných, a ak je potrebné, umiestenie aj sprostredkujú.

§ 26.

(1) Ak sa javí v záujme dieťaťa vhodným jeho osvojenie, napomáha úradovňa k jeho uskutočneniu.

(2) Úradovňa má preto v evidencii ako deti, ktoré sa môžu osvojiť, tak osoby, ktoré sú ochotné stať sa osvojiteľmi a sú na to spôsobilé.

(3) Ak sa obráti budúci osvojiteľ alebo zákonný zástupca osvojovaného dieťaťa na úradovňu, poučí ich hromadný poručník o význame a účele osvojenia v ľudovodemokratickej spoločnosti, soznámi ich so zákonnými podmienkami a právnymi následkami osvojenia a vykoná vyšetrenie, či môže byť osvojenie dieťaťu na prospech. Ak nebude zistená žiadna prekážka brániaca osvojeniu, prispeje úradovňa žiadateľovi radou a pomocou pri obstarávaní potrebných dokladov, a ak sa o to požiada, spíše žiadosť o osvojenie a spolu s dokladmi, zprávou o výsledku svojho vyšetrenia a vlastným návrhom ju predloží súdu.

§ 27.

Úradovňa tiež sleduje, či osvojenie vytvorilo očakávané priaznivé prostredie pre výchovu a vývoj osvojenca a ako sa osvojenec vžíva do pomerov vzniknutých osvojením. Z poznatkov pritom

nadobudnutých čerpajú členovia pracovného kolektívu úradovne poučenie pre svoju ďalšiu činnosť spojenú s výberom osvojiteľov.

§ 28.

Úradovňa napomáha ochrane mládeže aj udieľaním právnych porád a obstarávaním listín a spisovaním podaní potrebných na zistenie otcovstva, na uplatnenie nárokov dieťaťa voči osobám výživou povinným, nárokov matky proti otcovi dieťaťa, za ktorého nie je vydatá, najmä na úhradu nákladov na tehotenstvo a zľahnutie, ako i na úhradu ich osobných potrieb.

§ 29.

(1) V súčinnosti so súdmi sa stará úradovňa o právnu ochranu mládeže ako vo veciach občianskoprávnych, tak v trestných veciach proti mladistvým.

(2) Vo veciach občianskoprávnych, najmä vo veciach poručenských, opatrovanských, vo veciach detí v rodičovskej moci a vo veciach osvojenia, a rovnako i v trestných veciach proti mladistvým pomáha úradovňa súdu i prokurátorovi zisťovať materiálnu pravdu. Jej úlohou je najmä svedomite a dôkladne zisťovať na mieste samom skutočnosti, ktoré môžu byť rozhodujúce pre správne posúdenie veci, podávať súdu a prokurátorovi spoľahlivé zprávy a vhodné návrhy, pomáhať pri výkone súdnych rozhodnutí o rodičovskej moci, o výchove detí, styku s nimi alebo o ich umiestení. Trestného konania proti mladistvým sa úradovňa zúčastňuje podľa ustanovení trestného poriadku.

(3) Úradovňa poverená plnením úloh právnej ochrany mládeže v pomere k cudzine odporúča súdu opatrenia potrebné na ochranu maloletých cudzincov a ich majetku a pomáha súdu a súdnym chránencom najmä obstarať potrebnú právnu pomoc v cudzine.

§ 30.

O zabezpečení úhrady osobných potrieb detí sa stará úradovňa aj tým, že radou a pomocou napomáha uplatňovať nároky na rodinné prídavky (prídavky na deti, výchovné), dávky z národného poistenia, zaopatrovací príspevok pre rodinných príslušníkov osôb povolaných na službu v brannej moci, štátny detský príspevok (§§ 31 a nasl.) a podobne.

§ 31.

(1) Úradovne tiež prijímajú žiadosti o poskytovanie štátneho detského príspevku.

(2) Len čo taká žiadosť dôjde alebo len čo bude prijatá do zápisnice, vykoná úradovňa bezodkladne vhodným spôsobom vyšetrenie o všetkých skutočnostiach, ktoré sú rozhodujúce pre posúdenie, či je žiadosť podaná oprávnene, postará sa, aby k nej boly pripojené potrebné doklady, a predloží ju so zprávou o výsledku svojho vyšetrenia a vlastným návrhom súdu na rozhodnutie.

Druhá časť.
Štátny detský príspevok.

§ 32.

Štátny detský príspevok (ďalej len „príspevok“) sa bude poskytovať dieťaťu, ktorého osobné potreby nemožno uhradiť z jeho vlastného príjmu alebo majetku, ani plnením povinnosti vyživovacej, uloženej zákonom alebo smluvne prijatej, a ak nie je o dieťa postarané ani inak, najmä kolektívnou starostlivosťou.

§ 33.

(1) Príspevok je 500 Kčs mesačne.

(2) Pokiaľ osobné potreby dieťaťa sú aspoň zčasti pravidelne uhradzované inak, možno poskytovať príspevok primerane znížený.

§ 34.

(1) Príspevok možno priznať len pre čas nasledujúci po podaní žiadosti.

(2) Usnesenie, ktorým bude príspevok priznaný, doručí súd aj prokurátorovi, úradovni a tomu, kto je zaviazaný plniť vyživovaciu povinnosť.

§ 35.

(1) Osobu zaviazanú plniť vyživovaciu povinnosť dieťaťu, ktorému sa poskytuje príspevok, poučí súd, že nárok dieťaťa na výživné prechádza až do výšky poskytnutých príspevkov na štát. Zároveň jej súd uloží, aby dávky výživného v budúcnosti, dokiaľ sa bude poskytovať príspevok, a do jeho výšky platila pod exekúciou štátu (krajskej súdnej správe).

(2) Pokiaľ osoba zaviazaná neplní svoju povinnosť vyživovaciu bez závažnej príčiny, uloží jej súd, aby vždy spolu s dávkou výživného, dlhovanou štátu, platila prirážku vo výške desať percent tejto dávky.

(3) Predchádzajúce ustanovenia platia obdobne, ak je niekomu predbežným opatrením nariadené, aby dieťaťu plnil predbežne určenú úhradu osobných potrieb.

§ 36.

Príspevok vypláca podľa poukazu súdu orgán krajskej súdnej správy na ľudovom súde mesačne vopred, vždy k piatemu dňu každého mesiaca, tomu, kto má dieťa v priamej starostlivosti.

§ 37.

Príspevok sa bude poskytovať, ak nezaniknú podmienky pre jeho priznanie skôr, dokiaľ dieťa nedovŕši šestnásty rok, a ak ide o príspevok dieťaťu staršiemu než šestnásťročnému, dokiaľ sa pre nedostatok zdravia, pre duševnú poruchu alebo telesnú chybu nemôže živiť samo, alebo dokiaľ sa sústavne pripravuje na budúce povolanie štúdiom na riadnom učilišti alebo iným školením (výcvikom), najdlhšie však do času, keď dovŕši dvadsiatypiaty rok.

§ 38.

Nároky proti osobe zaviazanej plniť vyživovaciu povinnosť, pokiaľ prešly na štát, ako i nárok štátu na zaplatenie prirážky k dlhovaným dávkam výživného vymáha orgán krajskej súdnej správy na ľudovom súde.

§ 39.

(1) Osoby, ktorým je pre dieťa vyplácaný príspevok, sú povinné bezodkladne súdu oznámiť všetky skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pre ďalšie poskytovanie príspevku alebo ktoré sú závažné pre vymáhanie nárokov štátu proti osobe zaviazanej plniť vyživovaciu povinnosť.

(2) Rovnakú oznamovaciu povinnosť majú i deti, ktorým je poskytovaný príspevok, ak sú svojprávne.

Tretia časť.
Vymáhanie nárokov detí na výživné štátom.

§ 40.

(1) Ak to vyžaduje záujem dieťaťa, môže súd poveriť orgán krajskej súdnej správy na ľudovom súde, aby pre dieťa ako jeho zástupca vymáhal jeho nároky na výživné, pokiaľ nie sú kryté poskytovaným príspevkom. Toto opatrenie urobí súd najmä vtedy, ak je vymáhanie nároku obťažné, najmä ak marí osoba povinná jeho vymoženie alebo ak nie sú dávky výživného uhradzované po dlhší čas.

(2) Ak sú nároky na výživné pre dieťa krajskou súdnou správou vymáhané exekúciou na plat, uloží sa na jej návrh poddlžníkovi, aby sumy platu podliehajúce exekúcii vyplácal súdnej správe. Krajská súdna správa podá taký návrh, ak bude na to vyzvaná súdom; súd urobí toto opatrenie, ak to bude potrebné pre zabezpečenie kontroly, ako je nárok dieťaťa na výživné uspokojovaný.

Štvrtá časť.
Prechodné a záverečné ustanovenia.

§ 41.

Súdy, úradovne ochrany mládeže a národné výbory sú povinné bezodkladne urobiť všetky opatrenia potrebné na to, aby novou právnou úpravou starostlivosti štátu o zabezpečenie výživy detí nevznikly žiadne poruchy v jej vykonávaní.

§ 42.

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dňom 1. januára 1953.

Zápotocký v. r.

Dr. Rais v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.